

Pohjois-Suomen aluehallintokeskus
Ympäristöluvut, PL 293, 90101 OULU
(kirjaamo.pohjois@avi.fi)

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY)
Prosessiosoite: Iisalmen luontomuseo, Kirkkopuistonkatu 9, 74100 IISALMI
iisalmi.luontomuseo@gmail.com
p. 017-818 387, 0407212618
Y-tunnus 0758532-0

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri

MUISTUTUS KAJAANIN LAAKASUON YMPÄRISTÖLUVASTA

VAATIMUKSET

1. Laajennushankkeelle ei tule myöntää lupaa
2. Selvitykset ovat puutteelliset, vaadimme lisäselvityksiä mikäli hanke jatkuu
3. Elohopean metyloitumisen riski tulee ottaa huomioon
4. Hakijan tulee selvittää miten tulvariskit hallitaan
5. Hakijan tulee selvittää miten päästölaskelmat saataisiin oikeiksi

PERUSTELUT

Luontoselvitykset

Kasvillisuusselvitys (*Pöyry 30.12.2011*) s. 2 luku 2.2 toteaa niin Iso Härkölamesta kuin Pieni Härkölamesta seuraavasti:

"Lampia voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisina ja täten vesilain tarkoittamina kohteina ja niiden välitöntä ympäristöä metsälain 10 §:n tarkoittamina metsäluonnon erityisen tärkeinä elinympäristöinä"

Tästä huolimatta hakija aikoo tuhota kummankin lammen: "Hankkeen vaikutuksesta Iso Härkölampi kuivuu kokonaan ja Pienen Härkölammen vedenpinta laskee. Iso Härkölampi on mahdollisesti lähdepohjainen lampi." Kohteiden merkitys ei häviä sillä, että hakijan mukaan kasvillisuusselvityksessä on selvä virhe lampien luonnontilaisuustarkastelun osalta. Hakijalla ei ole riittävää ammattitaitoa arvioida tutkimuksen laatua.

Myös linnustoselvityksessä (*Pöyry 4.1.2012*) todetaan: "Iso Härkölampi on säilyttänyt luonnontilansa yllättävän hyvin". Ilmakuva lammesta kertoo samaa (*Kansalaisen karttapaikka:* <http://kansalaisen.karttapaikka.fi/linkki?scale=4000&srs=EPSG%3A3067&y=7082824&mode=orto&x=549601&lang=fi>).

Korentoja ja sukeltaja sukeltajakuoriaisia pystyttiin havainnoimaan vain kerran 29.7.2011. Viitasammakoselvitys (*Pöyry*) tehtiin 9.5.2011 iltapäivällä. Mikäli halutaan että saadaan oikeasti selville se, että onko alueella viitasammakko, niin selvitys pitäisi tehdä yöllä. Viitasammakko kurnuttaa lisääntymisaikaan aktiivisimmin öisin, mutta on usein kuultavissa myös päivisin.

On kohtuutonta mikäli hakija saa näin huonoilla selvityksillä luvan hävittää kaksi lampea. Toiminnanharjoittajan tulee olla selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista (*YSL 5 §*).

Turvetuotannon ja Tavivaaran yhteisvaikutus

Keväällä uutisoitiin (*Yle, 9.4.2014*): Talvivaaran kaivosalueen eteläpuolella sijaitsevan Laakajärven syvänteissä on mitattu suurimpia sulfaatti- ja metallipitoisuuksia sitten vuoden 2012.

(http://yle.fi/uutiset/laakajarven_syvanteissa_korkeimmat_metallipitoisuudet_kahteen_vuoteen/7181710). Tiedot ovat peräisin ELY-keskukselta.

Hakemuksesta on jätetty pois selvitys miten Laakasuo tuotantoalueen laajennus vaikuttaa humuksen määrään ja erityisesti siihen miten raskasmetallit kertyvät järvestä leijuvaan humukseen. Humus aiheuttaa yhdessä Talvivaaran päästöjen kanssa lisääntyviä hapettomia olosuhteita.

Mikrobiaktiivisuus hapettomissa olosuhteissa myötävaikuttaa elohopean metyloitumiseen. Kasvatvat päästöt lisäävät kalojen elohopeapitoisuuksia. Tämä on todellinen riski Laakajärven kaloja hyödyntäville.

Keväällä 2014 ELY totesi, että Laakajärven syvänteiden vedenlaatu on heikentynyt merkittävästi. Mikäli hakija saa laajennusluvan, niin se vain pahentaa Laakajärven tilaa. Hankkeita pitää pystyä ketjuttamaan siten etteivät ne kuormita vesistöjä yhtäaikaan kohtuuttomasti ja vaaranna kalojen käyttöä elohopeapitoisuuksien nousun myötä.

Pintavalutuskenttä ja tulvat

Uusi pintavalutuskenttä on sinänsä hyvä asia mutta hakija itsekin ymmärtää siihen liittyvät epävarmuudet. Tämän takia hakija toivoo hakemuksessa, että pintavalutuskentän raja-arvot tulisivat voimaan vasta kolmantena vuonna. Kahtena ensimmäisenä vuonna on todennäköistä, että humusta tulee huomattavia määriä Laakajärven syvänteisiin.

Uusimmissa tutkimuksissa todetaan, että puolet pintavalutuskentistä ja kosteikoista ovat itsessään päästöjä lisääviä (*Turvetuotannon vesistökuormituksen ennakointi ja uudet hallintamenetelmät tutkimus. Klöve et al. 2012*). Toiminnanharjoittajan tulee olla selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista (*YSL 5 §*).

Hakija ei ole esittänyt sitä miten se aikoo hallita tulva-aikoja. Altaat ovat liian pieniä vaikka ovatkin mitoitusten mukaisia. Tämä tarkoittaa jokavuotisia ylivirtaamia (kevättulvat, rankkasateet ja syyssateet) ja sitä myötä humuksen määrä alapuolisissa vesissä lisääntyy hallitsemattomasti.

Päästöt

Hakija toteaa, että “vuosien 2009 – 2011 tuotantokauden keskimääräiset nettopäästöt ovat olleet kiintoaineen ja typen osalta pienemmät kuin vuodelle 2005 lupahakemuksessa arvioidut päästöt. Kokonaistyyppipäästöt ovat olleet samalla tasolla, kuin vuodelle 2005 arvioitiin. Koko vuoden osalta kiintoaineen nettopäästöt ovat olleet vuoden 2005 arviossa hieman yli vuosien 2009 – 2011 päästöjä, mutta vuosien 2009 – 2011 fosforipäästöt ovat olleet yli kaksinkertaiset vuodelle 2005 arvioituihin päästöihin nähden. Myös kokonaistyyppipäästöt vuosina 2009-2011 ovat olleet keskimäärin suuremmat kuin vuodelle 2005 arvioidut päästöt (taulukko 3).”

Tuotantoalueen ilmakuvista

(<http://kansalaisen.karttapaiikka.fi/karttalinkki/karttalinkki.html?e=548321&n=7082184&scale=16000&lang=fi&mode=orto>) näkyy, että alueella on mineraalimaakontakteja muuallakin kuin tuotannosta poistetuilla aloilla. Näitä tulisi välttää sillä ne lisäävät merkittävästi päästöjä. Näitä ei ole otettu huomioon hakemuksen päästölaskennoissa.

Hakemus: ”Laakasuo on mukana Kainuun ELY-keskuksen alueen turvetuotantosoiden päästö- ja vaikutustarkkailussa. Laakasuo on ollut suppeassa tarkkailussa vuosina 2009 ja 2011, jolloin vedenlaatua seurattiin touko-syyskuun aikana kerran kuukaudessa otetuilla näytteillä. Vuonna 2010 Laakasuo oli tuotantokauden tarkkailussa, jolloin vedenlaatua tarkkailtiin kahden viikon välein touko-syyskuun aikana. Laakasuoilta lähteviä vesimääriä ei ole mitattu tarkkailun yhteydessä.”

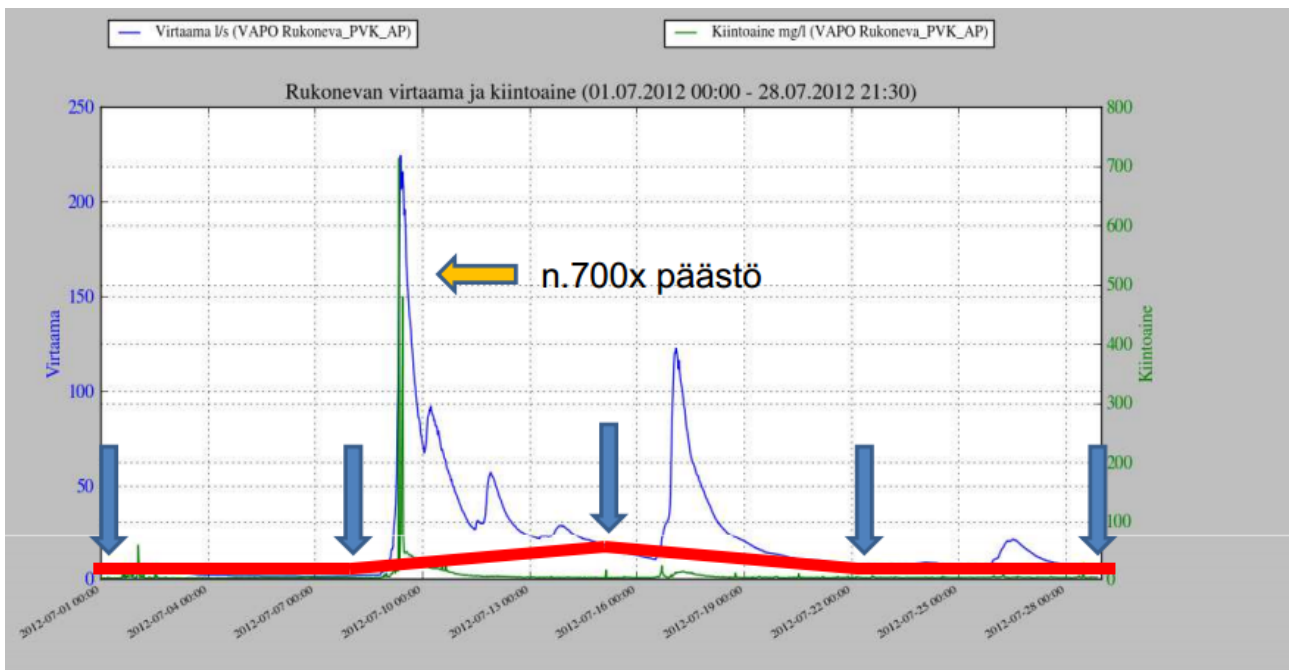
Koska Laakasuo mittaukset ovat olleet hyvin puutteellisia, niin todellisia päästöjä lähivesiin ei tiedetä. Laskelmissa on myös käytetty Pohjois-Suomen vuosien 2003 – 2011 tarkkailuaineistosta saatuja ominaiskuormitusarvoja. Soihin ei voi käyttää ominaiskuormitusarvoja, koska soita ei voida verrata toisiinsa. Hyvän esimerkin tästä antaa Keuruun Kalmunevan toiminnanharjoittaja omat mittaukset:

- 2011 ominaiskuormitusluvulla laskettuna kiintoainekuorma (netto, eli vähennettynä ns. luonnonhuuhtouma):

1 290 kg/a

- Mittausten mukainen vuoden 2011 kiintoainekuorma: 10 112 kg/a

Omat mittauksetkin eivät kuitenkaan anna todellista kuvaa vaikka ne olisivatkin 1 viikon välein (Laakasuoalla 2 viikon välein). Silloin ei saada kuormituspiikkejä kiinni. Tästä Vapon omat jatkuvatoimiset mittarit Ruokonevalla 1.7.2012 – 28.7.2012 kertovat karun totuuden. Siellä ei yksikään viikkomittaus osunut kuormituspiikkiin.

Vesistötarkkailussa on ajateltu viikon välein olevien mittauspäivien keskiarvon kuvaavan jakson päästömäärää. Punaisen janan (valumakäyrällä) siniset nuolet ovat viikon välein tapahtuvia mittauksia. Tässä tarkastelujaksossa yksi kuormituspiikki on ollut jopa 700 x mittauspäivien keskiarvoon. Vastaavia kuormituspiikkejä on ehkä 5kpl/kesä.

Kuormitusarvot Laakasuoista ovat harhaanjohtavia tai ainakin vähätelty liian pieniksi. Laajennushakemusta ei tule hyväksyä, pitäisi päästää selvästi parempaan tarkkuuteen päästöjen seurannassa.

Hakemuksessa todetaan, että "Sopenjoen vedenlaatua on tutkittu kahdesta näytepisteestä (Sopenjoki 1 ja Sopenkoski) joen suulta ennen sen laskukohtaa Laakajärveen. Tarkkailua on suoritettu epäsäännöllisesti vuosina 1981, 1986, 1987, 2003 ja 2009. Sopenjoen vesi on ollut tarkkailukertoina hyvin rautapitoista. Alkaliniteetti on ollut alhainen ja pH hieman hapan. Kiintoaineen määrä joen alajuoksulla on ollut vähäinen, vaikka joki on tummavetinen ja humuspitoinen. Joen happitilanne on ollut keskimäärin hyvä molemmissa tarkkailupisteissä. Fosfori- ja typpipitoisuudet ovat vaihdelleet joessa suuresti ilmentäen keskimäärin joen lievää rehevyyttä. Sopenjoen ekologista tilaa ei ole määritelty."

Vaikka hakija kertoo, että Sopenjoen ekologista tilaa ei ole määritelty, niin Ympäristöhallinnon yhteisestä verkkopalvelun (ympariso.fi) "Vesien tila kartalla"-sovelluksesta ilmenee, että Sopenjoen ekologinen tila on tyydyttävä. Niin Laakajärven kuin Iso-Sopen tila on hyvä. Joen varrella ei ole maataloutta. Näyttää siltä, että Laakasuon tuotantoalue aiheuttaa Sopenjoen ekologisen tilan tippumisen verrattuna läheisiin järviin. Tämä osoittaa myös sen ettei tuotantoalueen kuormitusarviot osu kohdalleen.

Iisalmessa 1.9.2014

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry:n puolesta

Jarmo Yliluoma, puheenjohtaja
Pertti Kaarakainen, rahastonhoitaja